

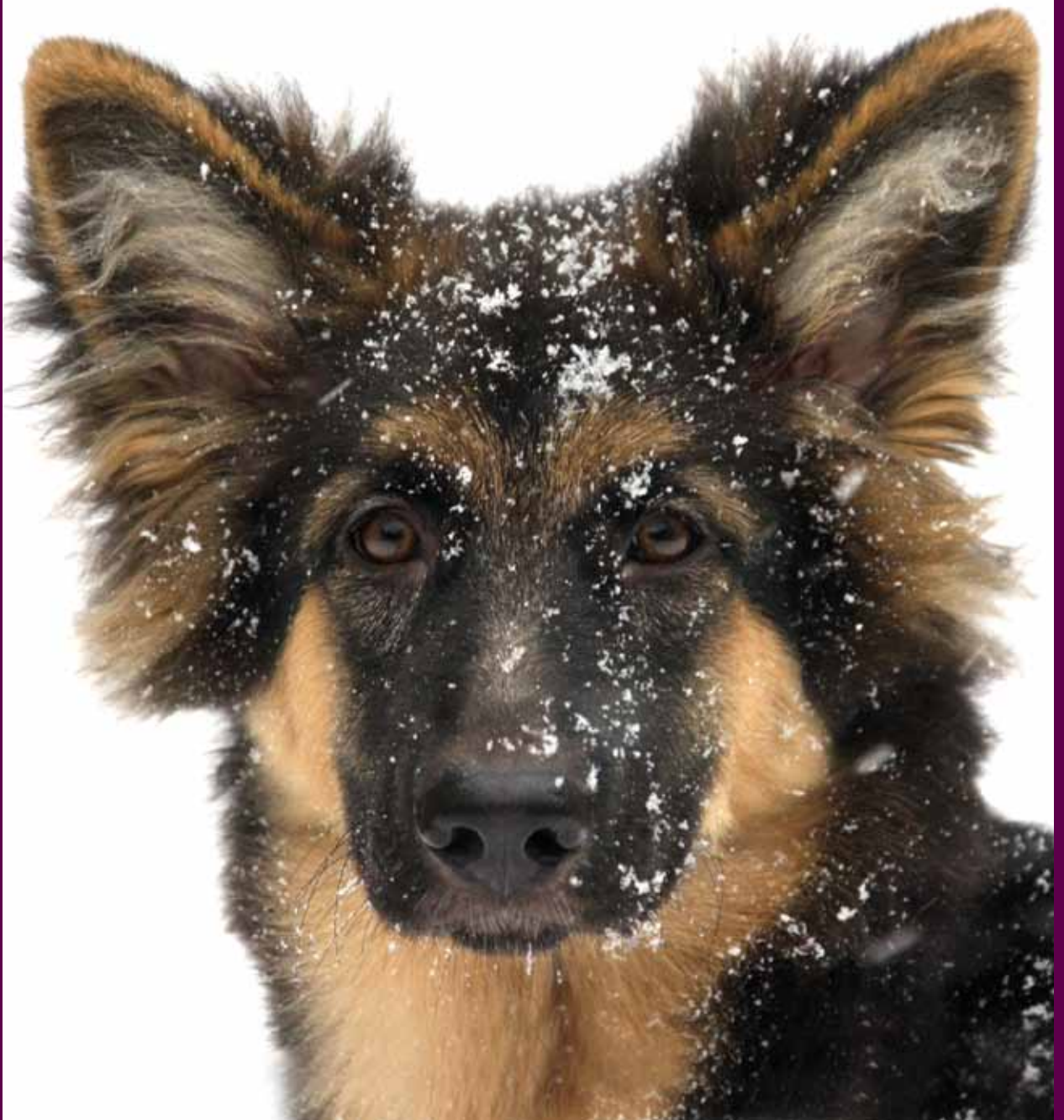
GELEIDE

TEN

Uitgave van het
Koninklijk
Nederlands
Geleidehonden
Fonds

In dit nummer:

- Fokken naar eer en geweten
- Afscheid van Monique de Jonge

GEEF UW HOND WAT HIJ VERDIENT, ALLEEN HET ALLERBESTE.

Eukanuba Vital Health System™ bevat ingrediënten waarvan de werking klinisch is bewezen voor zes belangrijke functies:

STERKE
AFWEER

HUID EN
VACHT

SOEPELE
SPIEREN

OPTIMALE
SPIJSVERTERING

STERKE
BOTTEN

GEBITS-
VERZORGING

Voor meer informatie kijk op www.eukanuba.nl of bel gratis de Eukanuba consumentenlijn op 00800 241 53 414

Inhoud

Voorwoord	3
Fokken; DNA-tests en Exercise Induced Collapse	4
Op de hoogte	7
Afscheid van Monique de Jonge - interview	8
Honden op school	11
Nieuws en wetenswaardigheden	12
'Kees', column van hoofd-instructeur Kees Tinga	15
Honden op school	16

C O L O F O N

TEN GELEIDE

is een uitgave van de Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds (KNGF Geleidehonden), en wordt verspreid onder haar geleidehondgebruikers en relaties. Het blad verschijnt periodiek in zwartdruk en - op aanvraag - in Braille en in gesproken vorm (Daisy cd-rom).

REDACTIE

Irma Metzger, Kees Tinga,
Marloes Zwagerman

VORMGEVING

Bureau Rik van der Heiden, Amsterdam

DRUK

Drukkerij Aeroprint, Polderweg 22 - 28
1191 JR Ouderkerk a/d Amstel

COVERFOTO

Dara

KONINKLIJK NEDERLANDS GELEIDEHONDEN FONDS

(KNGF Geleidehonden)
Postbus 544, 1180 AM Amstelveen
Tel: 020 - 496 93 33
Fax: 020 - 496 57 76
Internet: www.geleidehond.nl
E-mail: info@geleidehond.nl
ING: 275400

Voorwoord

Voor velen van ons zijn de dagen rond Kerstmis een tijd van bezinning. Wat heeft het afgelopen jaar gebracht? Wat nemen we mee in het nieuwe jaar en wat laten we achter in 2011? Zoals u verderop in dit blad kunt lezen, nemen wij afscheid van onze collega Monique de Jonge. Zij is 20 jaar verantwoordelijk geweest voor onze afdeling Communicatie en Fondsenwerving. In een interview kijkt zij terug op haar lange en succesvolle loopbaan bij KNGF Geleidehonden en legt ze uit waarom zij de organisatie verlaat. Wij vinden het jammer om zo'n trouwe collega uit te zwaaien.

Trouw lijkt een rode draad in onze organisatie te zijn. Natuurlijk denk je dan onmiddellijk aan onze geleidehonden. Het is een van de meest gebruikte woorden als cliënten hun hond beschrijven. Heel regelmatig ontvangen wij gedichten en verhalen, geschreven naar aanleiding van het afscheid van een dierbare hond. Bij het woord trouw gaan mijn gedachten als vanzelf naar onze vrijwilligers. Het aantal fokgast- en puppypleeggezinnen dat zich jarenlang voor ons inzet wordt ieder jaar groter. Zij bewijzen hun trouw overigens niet alleen door heel lang bij ons te blijven, maar ook doordat hen nooit iets te veel is. Een tijdelijke opvang, een zieke hond of een herplaatsing; het meest gehoorde

antwoord is: 'laat maar komen!' Hetzelfde geldt voor de ambassadeurs die altijd bereid zijn op pad te gaan om voor ons de mooiste lezingen te verzorgen. Dan zijn er nog de vrijwilligers die ons in en om de geleidehondenschool ter zijde staan. Zij helpen ons met administratieve klussen, zitten achter de receptie, assisteren de collega's van de helpdesk of zijn de steun en toeverlaat van Wim, onze facilitair medewerker. Trouwe, vertrouwde mensen die wij niet meer weg zouden kunnen en willen denken. Het decembernummer van Ten Geleide is wat mij betreft de gelegenheid om iedereen die belangeloos zoveel werk voor ons verzet heel hartelijk te bedanken. Zonder al deze hulp zouden wij niet ieder jaar zoveel mensen blij kunnen maken met een geleidehond. Ik hoop natuurlijk dat iedereen ons ook in het nieuwe jaar trouw wilt blijven, om er samen met ons weer iets goeds van te maken. Ik wens alle trouwe lezers van Ten Geleide het allerbeste voor het nieuwe jaar.

Met vriendelijke groet,

Ellen Greve

Ellen C. Greve
Directeur

Ooit luidde het credo; fokken is gokken. Dat is nog steeds een heel klein beetje waar, maar met alle gezondheidsonderzoeken die nu voorhanden zijn, verandert de hondenfokkerij van kansspel steeds meer in een wetenschap. Een vak van afwegen en keuzes maken. Naast klinische, echografische en röntgenologische onderzoeken, zijn nu ook een aantal DNA-testen beschikbaar. Samen met de gedragstesten leveren al die onderzoeken een lange lijst op van de minnen en de plussen van iedere fokhond. 'Het is onze verantwoordelijkheid hier met wijsheid mee om te gaan en de goede combinaties te maken.'

Naar eer en geweten

Illustratie van DNA-streng

De orthopedisch specialist van de universiteit in Utrecht vindt dat KNGF Geleidehonden de gezondste labradors heeft als het gaat om de heupen. En ook het percentage honden met elleboogdysplasie ligt ruimschoots lager dan het landelijk gemiddelde. Jarenlange klinische en röntgenologische screening werpt zijn vruchten dus af. Toch zijn erfelijke aandoeningen op die manier nooit voor 100% weg te fokken. De genen die verantwoordelijk zijn voor heup- en elleboogaandoeningen blijven opgeslagen in het genetisch materiaal van de dragende ouders. Bij de nakomelingen kan het dus altijd weer de kop opsteken. Het volledig uitroeien van erfelijke aandoeningen kan wel als je gebruik maakt van DNA-testen. Deze testen geven uitsluitel of een hond lijder, drager of vrij is van

een bepaalde afwijking. Helaas zijn DNA-testen voor heup- en elleboogdysplasie nog niet beschikbaar. De erfelijke oogziekte PRA (Progressieve Retina Atrofie) waarbij het netvlies wordt aangetast, is al wel via een gentest op te sporen. Deze test betekende een doorbraak in de fokkerswereld. Het resultaat is dat deze ziekte in het fokbestand van KNGF Geleidehonden is uitgebannen. DNA-testen komen steeds sneller beschikbaar. Dat is mooi, zou je denken. Dan kan binnenkort op alles zo'n test worden losgelaten en zijn we binnen een paar jaar van de erfelijke aandoeningen af. Helaas, zo simpel ligt het nu ook weer niet. Om te beginnen zijn de testen altijd rasgebonden. Een test die voor een golden retriever is ontwikkeld, is niet geschikt voor een labrador of een Duitse herder. Er zijn honderden verschillende hondenrassen, dus maar heel af en toe komt er eentje voorbij die voor KNGF Geleidehonden bruikbaar is. Ingrid Nijman en Daniëlle de Jonge van de afdeling Puppy- en pleeggezinnenzorg zijn bij KNGF Geleidehonden verantwoordelijk voor het fokbeleid en het maken van de combinaties tussen vader- en moederhonden. Zij houden de ontwikkelingen omtrent DNA-onderzoek scherp in de gaten. Hun informatie halen zij uit de literatuur, van symposia en via de diergeneeskundige faculteit van de Universiteit Utrecht. Een andere - en misschien wel de belangrijkste - bron waaruit zij putten, is de informatie via collega's van buitenlandse geleidehondenscholen.

Daniëlle de Jonge

EXERCISE INDUCED COLLAPSE

'Dat hebben wij niet', dachten ze nog, toen ze op een internationaal congres een collega spraken over EIC - Exercise Induced Collapse -. EIC is een relatief nieuwe, geniepige, erfelijke aandoening waarbij labradors na lichamelijke inspanning opeens in elkaar kunnen zakken (zie kader). 'Maar', zegt Daniëlle de Jonge, 'toen vertelde een andere collega dat hij zijn reuen voor de zekerheid toch had laten testen. Onder het motto; als die het niet hebben, hoeven de teven niet te worden getest. De ziekte kan zich namelijk alleen openbaren bij honden van wie beide ouders drager zijn van het EIC-gen. Daar zat wat in, vonden we. De DNA-test is beschikbaar, dus we hoefden alleen maar wat wangslijm van onze 12 reuen op te sturen en dan zouden we het uit ons hoofd kunnen zetten.' Toen kwam de uitslag. Twee jonge reuen bleken drager te zijn van het EIC-gen. Dat was een teleurstelling. En een beetje spannend was het ook wel, omdat die reuen allebei net een teefje hadden gedekt. Als vader en moeder allebei drager zijn, dan is er een kans van 25% dat de pups lijder zijn van het syndroom. Meten is weten. Na alle moederhonden te hebben getest, bleken beide teefjes negatief en was er dus niets aan de hand.

DE KOP NIET IN HET ZAND

Als beide ouderdieren drager zijn van het EIC-gen is de kans altijd nog zo'n 75% dat de nakomelingen geen lijder zijn. En dan nog hoeft een lijder - in tegenstelling tot wat het woord suggereert - nooit last te krijgen van de aandoening. De symptomen openbaren zich name-

Ingrid Nijman

lijk alleen onder bepaalde omstandigheden. Ingrid Nijman: 'Je zou dus kunnen besluiten om pas actie te ondernemen als er daadwerkelijk problemen ontstaan. Maar de kop in het zand steken is op z'n zachtst heel onverstandig. Als er eenmaal problemen zijn, dan is het te laat en zit je met honden die een nare aandoening hebben, terwijl je dat had kunnen weten en voorkomen. Ik vind dat KNGF Geleidehonden het aan haar stand verplicht is om zo gezond mogelijke honden te fokken. Dierenwelzijn begint bij een verantwoord fokbeleid en we laten graag zo min mogelijk aan het toeval over.'

De fokhonden van KNGF Geleidehonden hebben geen EIC, althans ze zijn geen lijder. Dat geldt ook voor alle andere erfelijke afwijkingen die kunnen worden getest. Dat wil niet zeggen dat ze geen drager mogen zijn. Draggers zullen nooit last krijgen van de aandoening en ze kunnen, mits gecombineerd met een vrije hond, nooit lijders voortbrengen. Honden die drager zijn van een bepaalde genetische afwijking zullen dus niet zonder meer uit het fokbestand worden gegooid. 'Dat zou wel heel dom zijn' benadrukt Ingrid. Waarom dat zo dom is, lijkt haar nogal duidelijk. 'Net als bij mensen, bestaan er bij honden talloze genetische afwijkingen. Als ik alles eruit zou gooien wat drager is van een of andere ziekte, dan houd ik niets meer over. Als die ene gezonde reu die je dan misschien wel overhoudt na een jaar of vijf toch epilepsie blijkt te hebben, dan heb je dat in je hele populatie gefokt. Aandoeningen zoals epilepsie, zijn nog niet via een DNA-test op te sporen en die komt vaak pas op latere leeftijd uit. Je hebt dan door je strenge selectie - ook wel overselectie genoemd - al je andere fokhonden en dus je genetische materiaal weggegooid. Je hebt dan niets meer over om de epilepsie eruit te fokken.' Ingrid heeft nog een andere reden om geen overselectie toe te passen. 'Voor een goede geleidehond is het niet alleen belangrijk dat hij bijvoorbeeld goede heupen en ellebogen heeft. Ik wil ook dat hij een goed karakter heeft en de juiste werkcapaciteiten. Daarom is het belangrijk de genenpool zo groot mogelijk te houden, zodat we heel veel keus hebben. Zolang je met

Naar eer en geweten

wijsheid omgaat met de plussen en minnen die iedere hond onvermijdelijk heeft, is er niets aan de hand. Je kunt dan nog altijd goede combinaties maken.'

KENNIS IS MACHT

De uitslag van het EIC onderzoek was een teleurstelling, maar niet meer dan dat.

Daniëlle: 'Het is een van de dingen waar we rekening mee moeten houden. We doen heel veel onderzoeken en van iedere hond hebben we een hele waslijst aan informatie over de gezondheid, het karakter en de werkeigenschappen. Wij testen niet met als doel fokhonden uit het bestand te gooien, maar om verantwoorde combinaties te kunnen maken en goede

geleidehonden te fokken. Je kunt een reu die drager is van bijvoorbeeld EIC gerust inzetten, als het maar bij een teefje is dat vrij is van de afwijking. De kans dat de pups dan drager zijn is fifty-fifty. Als je uit dat nest een hond als fokhond wilt houden, dan kies je voor een hond die 'vrij' is. Zo kun je de aandoening er in twee generaties weer uitfokken.'

DNA-testen die voor labradors, goldens of Duitse herders op de markt komen, zullen worden ingezet voor screening. Ingrid: 'Wat we kunnen testen, testen we. Althans, zolang het relevant is. Aan een test die de kleur voorspelt, zullen we geen geld en tijd verspillen.' Dat brengt de discussie op de kosten. Vooralsnog worden DNA-testen in Amerika gedaan. En ze worden bij alle honden uit het fokbestand uitgevoerd. Een dure grap dus. 'Een dure grap, inderdaad', zegt Ingrid. 'Maar het staat in geen verhouding tot de kos-

ten die je moet maken als je daadwerkelijk zieke honden hebt gefokt. En dan heb ik het nog niet over het verdriet van de fokgast- en puppypleeggezinnen en van onze cliënten.'

VERTROUWEN

Hoewel de EIC-test een van de vele is, heeft het bij sommige fokgastgezinnen voor verwarring gezorgd. Daniëlle: 'Normaliter zijn de ouderdieren al getest voordat ze naar de fokgastgezinnen gaan. Maar nu moesten zij zelf een wattenstaafje met wangslijm naar Amerika opsturen. Dat maakte dat iedereen heel erg op de uitslag zat te wachten, terwijl die er voor de fokgastgezinnen eigenlijk niet zoveel toe doet. De testen zijn geen reden tot bezorgdheid, maar juist een geweldig hulpmiddel om problemen te voorkomen. We selecteren streng en als het niet anders kan, sluiten we ook echt honden uit. Wat we doen moet verantwoord zijn. En dat is het ook, daar mag iedereen op vertrouwen. Het fokken van geleidehonden is een vak. Wij oefenen dat niet alleen met hart en ziel, maar ook naar eer en geweten uit.'

OVER EIC

Exercise Induced Collapse - letterlijk: ineenzakken door inspanning - is in 1993 voor het eerst in Amerika beschreven. Het is een neurologische aandoening die steeds vaker wordt gezien bij Labrador retrievers. Na vijf tot twintig minuten flinke inspanning verslapt de hond in de achterhand en kan soms zelfs helemaal instorten. Het eerste signaal van instorting is een wiebelige of stramme tred. Doordat de achterhand verzwakt, kan de hond zijn eigen gewicht niet meer dragen en gaat slepen met zijn achterpoten. Uiteindelijk kan de hond zijn evenwicht verliezen en omvallen. Er zijn gevallen beschreven waarbij de hond ook de kracht in de voorpoten verliest en zich een poosje helemaal niet meer kan bewegen. De meeste honden zijn tijdens de instorting bij bewustzijn en alert, maar kunnen tijdens een aanval ook gedesoriënteerd en in shock lijken. In de regel herstelt de hond na een aanval snel - binnen 5 tot 25 minuten - en heeft daarna geen last van stijfheid, zwakte of pijn.

EIC is een autosomaal, recessief syndroom. Dit betekent dat de hond het gen van beide ouders moet erven om lijder te zijn en symptomen te kunnen vertonen. Honden die het gen van één van beide ouders hebben gekregen, zijn drager van de aandoening, maar zullen nooit symptomen van de ziekte krijgen.

Op de hoogte

In de rubriek 'Op de hoogte' worden de overzichten van alle afleveringen van geleidehonden in het afgelopen kwartaal gepubliceerd.

AFGELEVERDE COMBINATIES CLIËNT/GELEIDEHOND

De heer J. Sondheim uit Wormerveer
Met **Ermo** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Zoetekouw, Etten-Leur

De heer D.A.J. Visser uit Purmerend
Met **Giel** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Nagtzaam, Arnhem

De heer R. Janssen uit Weert
Met **Gabber** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Broekhoff, Dieren
Fam. Pijpker, Aduard

De heer S. van Duijn uit Zoetermeer
Met **Vester** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Borgman,
Hooglanderveen

Mevrouw Y. Hogetoorn uit Schagen
Met **Iboya** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Smallegange,
Zoetermeer

Mevrouw N. ter Berg uit Deurne
Met **Kristel** (labrador x golden)
Pleeggezin: Fam. Warmenhoven,
Anna Paulowna
I.s.m. Geleidehondenopleiding Ans L'abee

De heer A.H.T. Sweegers uit Veldhoven
Met **Kenneth** (labrador x golden)
Pleeggezin: Fam. Van den Brink, Voorhout

Mevrouw R.E.P. van der Burgt uit Leiden
Met **Kloé** (labrador x golden)
Pleeggezin: Fam. Leegwater, Zaandam

De heer J. Breider uit Huissen
Met **Malu** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Breur, Tuitjenhorn

De heer M. Delaere uit Gent (B)
Met **Jonas** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Pastoor, Waarder

Mevrouw S. Goyvaerts uit Eeklo (B)
Met **Angie** (labrador)
Pleeggezin: Fam. Jobse, Zeist
I.s.m. Scale Dogs, België

IN MEMORIAM GELEIDEHONDEN

Is uw hond na zijn pensionering ter adoptie aangeboden, dan zijn wij niet altijd op de hoogte van zijn overlijden. Wilt u toch een vermelding van het overlijden van uw hond? Meldt u de datum van overlijden dan bij het secretariaat. Wij vermelden het overlijden van uw hond dan in de eerstvolgende Ten Geleide.

Puck van de heer Hogetoorn
23 augustus 1996 - 15 augustus 2011

Zibar van de heer Dekker
19 april 1997 - 31 augustus 2011

Zack van de heer Peeters
17 oktober 2002 - 27 augustus 2011

Lian van fokgastgezin familie
Degenaaars
27 juli 2002 - 6 september 2011

Silvan van de heer Matthijssen
20 november 1996 - 20 september 2011

Boender van de heer Olde Nordkamp
31 juli 2001 - 22 september 2011

Kissy van familie Van der Meer
18 februari 1996 - 29 september 2011

Arka van mevrouw Aalbrecht
18 mei 1997 - 8 oktober 2011

IN MEMORIAM CLIËNTEN

In het afgelopen jaar is ons een aantal cliënten ontvallen. Graag staan wij stil bij hun overlijden.

De heer **Henk Lamers** uit Tiel
14 januari 1954 - 8 januari 2011

De heer **Lambert Hamers**
uit Heerlen
4 mei 1943 - 23 januari 2011

Mevrouw **Toos Eijkelenberg**
uit Vlodrop
19 juli 1950 - 16 maart 2011

De heer **Dick Gotink** uit Vorden
3 augustus 1961 - 9 augustus 2011

De heer **Chiel Looij** uit Sommelsdijk
11 januari 1948 - 12 oktober 2011

De heer **Roel Reynders** uit Tilburg
20 maart 1977 - 25 november 2011

Pien van mevrouw Van Hoof
15 september 2002 - 10 oktober 2011

Shadow van de heer De Jager
4 september 2002 - 12 oktober 2011

Quasta van mevrouw Geysen -
Duiker
25 oktober 2002 - 13 oktober 2011

Diba van familie Wilhelmus
26 september 1997 - 14 oktober 2011

Oby van de heer Cuppen
20 augustus 1998 - 19 oktober 2011

Garreth van mevrouw Van der
Waarden
23 november 1999 - 24 oktober 2011

Zarif van de heer De Groot
Adoptiegezin: Fam. Scheerhoorn
10 maart 2003 - 2 november 2011

Je hebt een baan die alles heeft. Bij een grote familie, met de leukst denkbare collega's en dat ook nog eens bij een inspirerende organisatie, waar je trots op bent. Je krijgt nog altijd kippenvel van wat je er ziet en verhalen van cliënten kunnen je tot tranen roeren. Je moet wel knettergek zijn om zo'n baan te laten schieten. En toch, Monique de Jonge gaat ervandoor. Na 20 jaar neemt ze afscheid als hoofd Communicatie en Fondsenwerving. Haar eerste en laatste interview.

Een 'beetje een zure appel' noemt Monique de Jonge, hoofd Communicatie en Fondsenwerving haar laatste dagen bij KNGF Geleidehonden. Niet omdat ze zo snel mogelijk van haar collega's af wil, maar omdat ze het moeilijk vindt om steeds te worden geconfronteerd met het naderend afscheid. Het is haar keuze en dus hoeft ze niet verdrietig te zijn, zegt ze, maar toch, ondertussen kijkt ze niet uit naar de afscheidsreceptie. 'Het zal slikken zijn. Het was een zware beslissing. En nog.'

Er is geen andere organisatie die zich verlekkerd in de handen kan wrijven. Monique kiest niet voor een nieuwe werkgever, maar voor gezin en familie. De tweeling Ralph en Aernout (11) zitten in het laatste jaar van de basisschool. Dat laatste, veelbepalende jaar, maar ook straks, de start op de middelbare school, zijn te belangrijk om niet even pas op de plaats te maken en veel tijd en aandacht aan de jongens te besteden. De verzuchting van haar moeder dat ze haar dochter zo weinig ziet, gaf misschien wel het extra duwtje. Tijd is het sleutelwoord. Tijd om haar zoons te helpen bij het huiswerk, tijd om haar moeder te bezoeken, tijd om cursussen te volgen en eindelijk eens die hele stapel boeken te lezen of te tuinieren. 'Tijd voor zaken die ik ook heel belangrijk vind, maar nooit aan toekwam' zegt Monique. 'Het is wel goed voor me om na 20 jaar eens los te komen en oog te krijgen voor andere dingen.'

VASTGEBAKKEN

Als groentje, vers van de universiteit (communicatiewetenschappen, red.) verstuurde Monique één sollicitatie. Naar KNGF Geleidehonden. 'In tegenstelling tot de meeste van mijn collega's, solliciteerde ik niet op mijn droombaan, bij mijn droomorganisatie. Dat het om een goed doel ging of dat er met honden gewerkt werd, speelde geen rol. Ik wilde gewoon een baan.

'Mensen die iets voor anderen doen, deden wat met mij'

Even ervaring opdoen en daarna verder met mijn carrière.' Het liep anders. 'Even' werd 20 jaar en hoewel het natuurlijk wel eens in haar opkwam dat het misschien goed zou zijn om te verkassen, is het er nooit van gekomen. 'Het was hier altijd leuk' verklaart Monique haar trouw. Ik ging er voor mijn gevoel qua werk nooit op vooruit bij een andere baan. Wie mag nu zelf bepalen wat je het volgende jaar gaat doen en dat met de leukste collega's die je je kunt bedenken. 'Het klinkt cliché' geeft ze toe, 'maar het is één grote familie. Met de collega's, maar ook met de ambassadeurs die je al zolang kent. Dat je allemaal hetzelfde doel nastreeft, maakt dat je aan die 'familie' vastgebakken zit. Tegen je echte familie zeg je toch ook niet: 'Nu is het mooi geweest, ik ga een andere familie uitzoeken? Ik ben trots op KNGF Geleidehonden. Als ik in het gebouw rondloop, denk ik: 'Dit is van ons'. Ik heb geen spijt van m'n beslissing. Maar het zal wel even gek zijn dat die 'familie' verder gaat zonder mij.'

ZAAIEN EN OOGSTEN

Van de 20 jaar is ze er 19 met plezier naar haar werk gegaan. Het ene niet leuke jaar was 1994-1995. Het

rampjaar, toen de toenmalige directie en het personeel met elkaar overhoop lagen en de opleiding van geleidehonden 'op z'n gat lag'. Alles wat ze daar nu nog over kwijt wil is een diepe zucht en: 'een zware tijd'. Goed. Laten we het over de 19 mooie jaren hebben. De jaren waarin communicatie en fondsenwerving hun grote ontwikkeling doormaakten. Toen Monique 20 jaar geleden binnenkwam, was er nauwelijks sprake van enig beleid. 'Het was vooral oprapen wat anderen voor ons neerlegden. Mensen kwamen uit zichzelf op ons af met de mededeling dat ze een donatie wilden doen, of van plan waren een spaaractie te organiseren. We gingen daar op af, namen de cheque in ontvangst en hielden een praatje. Meestal wilden ze per se iemand van de organisatie en geen vrijwilliger. Terwijl we nu heel goed weten dat niemand het leuker en overtuigender kan vertellen dan een geleidehondgebruiker of het puppypleeggezin zelf. Die verhalen maken zoveel indruk, dat vergeten mensen niet meer. Ik kan je vertellen dat er op die manier heel wat donateurs bij ons zijn gekomen.'

De tijd van 'oprapen' is voorbij. Het communicatie- en fondsenwervingsbeleid kan nu beter worden omschre-

ven als 'zaaien en oogsten'. Toch geldt nog steeds de oude mores; veel voor weinig. Zoveel mogelijk resultaat met zo min mogelijk kosten. Monique komt van het Zeeuwse Tholen en met 'ons bin zuunig' is dan niks mis. 'Als fondsenwerver moet je geweten zuiver zijn', vindt ze. 'Je moet altijd in je achterhoofd houden dat het geld komt van mensen die er iets anders voor moeten laten. Dus moet het worden besteed aan het opleiden van geleidehonden en niet aan dure mediacampagnes. Je kunt voor het goede doel zo veel 'om niet' voor elkaar krijgen. Zo hebben we de kosten laag kunnen houden, terwijl we toch heel veel kunnen doen. We hebben altijd alle campagnes, zendtijd en advertentieruimte gratis of voor een heel zacht prijsje gekregen. Dat is al zo sinds de allereerste reclamecampagne.'

Afscheid Monique de Jonge

DRS. HOND

Doctorandus Hond. Monique's ogen twinkelen bij de herinnering. 'Dankzij die commercial verdubbelde in één klap het aantal donateurs. Een gekkenhuis. We werden van alle kanten gebeld of ze ons filmpje mochten uitzenden. We zijn er zelfs mee in de Tv-show van Ivo Niehe geweest. Ook dat heeft voor flink wat donateurs gezorgd. Het was een simpele commercial en zeker niet de beste, maar hij heeft ons relatief gezien wel het meeste opgeleverd.'

Over wat dan wel de mooiste commercial was hoeft ze niet lang te denken. 'Hello', de campagne met de kleine, bruine pup die in slow motion het beeld inloopt met

de slogan: 'Geef blinden iets om naar uit te kijken'. 'Kippenvel', zegt ze. 'De beelden, de tekst van het liedje van Lionel Ritchie, alles klopte. Maar het was ook een van de campagnes waar we behoorlijk wat gedoe over hebben gehad. Kritiek op de slogan, omdat die zou suggereren dat blinden niets anders zouden hebben om naar uit te kijken. Ik vond dat flauw. Als ik zeg dat ik uitkijk naar jouw komst, wil dat toch niet zeggen dat ik niets anders in mijn leven heb? En dan nog, aspirant-geleidehondgebruikers kijken toch ook uit naar hun geleidehond. Ik weet zeker dat ik er in onze fondsenwerving nooit ook maar op heb gezinspeeld dat geleidehondgebruikers zielig zouden zijn.' Het is even stil. Dan zegt ze beslist: 'Dat kan ook niet, want ik vind dat helemaal niet.'

De bezwaren van de Nederlandse Labrador Vereniging (NLV) mochten wel op haar begrip rekenen. Er kwam een bruine pup voor in het filmpje. Gewoon, omdat er op het moment van de opname een bruin nest was.

'Dat we met dat filmpje ongewild hebben bijgedragen aan de populariteit van de bruine labrador, hadden we van tevoren echt niet bedacht. De NLV kreeg een golf van aanvragen voor 'zo'n bruin hondje van de reclame' en daar waren ze, dat snap ik heel goed, niet zo blij mee. Ik heb ze toen beloofd geen bruine pups meer te gebruiken voor commercials.'

Een recentere campagne, 'Zakkenroller', waarbij een geleidehond in een volle tram een portemonnee uit een tas pikt, was ook niet helemaal onomstreden, maar dit keer waren de boze reacties wel voorzien.

'Best spannend' zegt ze over deze commercial. 'Aan de andere kant vond ik dat het wel eens wat minder braaf mocht.' In het begin regende het klachten en een paar keer stond Monique op het punt de commercial stop te zetten. Dat ze het niet deed kwam doordat uit een lopend onderzoek bleek dat het filmpje ook enorm werd gewaardeerd. 'En' zegt ze, 'Het is dé commercial waar mensen het nog steeds over hebben. Mede dankzij deze campagne staan we mooi wel al vier jaar in de top-10 van meest gewaardeerde goede doelen.'

De combinatie hond, mens en handicap blijkt een goede formule voor emotie. Dat is gebleken bij de commercials, maar ook bij uitzendingen over KNGF Geleidehonden op de televisie. De NCRV-documentaire 'De mensen van de geleidehond' ligt Monique nog vers in het geheugen, ondanks dat het alweer een hele poos geleden is dat de serie werd uitgezonden. Hoewel vooral positief, moest ook nu weer het een en ander worden uitgelegd. De meest besproken scene is die waarin instructeur Kees Tinga een geleidehond bij zijn blinde baas weghaalt. De hond is veel te dik en Kees neemt hem mee om af te vallen. Dat leidt tot groot en zichtbaar verdriet bij zijn oude baas. 'Hele verzorgingshuizen zaten collectief voor de buis te huilen', vertelt Monique. 'Dat het reacties zou losmaken, had ik verwacht, maar zo heftig...Ik had het eruit kunnen laten knippen. Maar ik vond dat Kees het heel integer deed. En als je alle spannende dingen eruit haalt, haal je ook de sjeu weg. Wat we vooral wilden, was een eerlijk beeld geven van echte mensen die met hun werk bezig zijn. Nou... dat is wel gelukt.'

INSPIRATIE

Wie bij KNGF Geleidehonden werkt, die heeft een hond. Of twee. Monique is daarin een uitzondering. Dat zij nooit een hond had, was geen nadeel. 'Eerder een pre', vindt ze. 'Hondenmensen hebben we hier wel genoeg. Ik was vaak degene die zei: 'Ga nou eens in de schoenen van de cliënt staan'.

Hoewel ze altijd fervent pleitbezorger was van de geleidehondgebruikers, zijn het vooral de vrijwilligers die haar raakten en inspireerden.

'Mensen die iets voor een ander doen, zonder daar zelf beter van te worden, vind ik bijzonder. 'Ik ben nogal een resultaatgericht typje. En dan beland je bij KNGF Geleidehonden, waar zoveel mensen iets voor een ander over hebben. Mensen die echt een verschil maken, zoals puppypleeggezinnen en fokgastgezinnen. Die mensen hebben iets met mij gedaan. Ik kan gerust stellen dat zij gemaakt hebben dat ik nu zelf ook vrijwilligerswerk doe. En ik ben van plan dat de komende tijd meer te gaan doen. Ze lacht. 'Daar heb ik nu de tijd voor.'

Honden & SCHOOL

In de rubriek 'door u' publiceren wij brieven van lezers. De redactie verwelkomt ingezonden brieven, maar houdt zich het recht voor (te) lange brieven in te korten. Bij voorkeur zijn inzendingen niet langer dan ½ A4 (getypt) en liever niet door uw hond 'geschreven'.

'Ze verschillen zeker nogal?' vraagt de vrouw in het felblauwe jack. Ze staat er al een poosje, om onduidelijke reden, midden op het pad op me te wachten. Ze heeft de handen in de zij, in voor een praatje. Naast haar staat een klein bruin hondje erg hard te keffen. Nora is een beetje buiten adem en huppelt met kleine, stramme pasjes, terwijl Alfi met stoere, soepele pas op het keffertje afswingt. Ik neem dus maar aan dat ze doelt op de leeftijden. 'Elf jaar', zeg ik. 'Aahhh gossssss', sist ze meewarig.

Ze heeft wel een punt, denk ik, terwijl ik peinzend doorloop en beide honden bekijk. Ze verschillen inderdaad nogal. Of eigenlijk, ik weet geen twee honden - en ook nog van hetzelfde ras - die zo ontzettend verschillend zijn. Nora (13) is ravenzwart, met hier en daar wat grijs. Alfi (2) is de witste blonde lab die je ooit hebt gezien, met een piepklein likje zwart, een haar of 15. De Witte, noemden ze hem in zijn puppypleeggezin. En sinds hij als dekru is zijn intrede in mijn gezin deed, heet hij IJsbeer. Zo zwart-wit als de uiterlijke tegenstelling, zo verschillend zijn ze ook van binnen. Nora kan geconcentreerd en onvermoeibaar apporteren. Althans, dat kon ze toen ze nog geen 13 was. Geen apport ging ooit bij haar verloren. Alfi kan ook heus wel apporteren. Alleen, hij heeft de spanningsboog van een springtouw en na een keertje of twee komen er in zijn voorhoofd diepe rimpels. 'Als je hem steeds blijft weggoaien, dan haal je hem zelf maar op' lijken die te zeggen.

Nora is geen knuffelhond. Ze is graag op zichzelf, autonoom, heel lief, maar een tikje afstandelijk. Van geflikflooi moet ze niet veel hebben. Het liefst ligt ze in de gang of op haar bedje onder de radio. Dan Alfi. Zijn baas, zijn grote vriendin, zijn afgod en zijn alles, dat ben ik.'s Ochtends begint dat al. De andere gezinsleden begroet hij blij, maar hij blijft op zijn post, onder aan de trap, zijn billen vastgekleefd op de mat, totdat ik beneden ben. En dan wijkt hij niet meer van mijn zijde. De hele dag niet. Als ik werk, ligt hij op zijn grijze kussen naast het bureau. Als ik opsta voor een kop koffie gaat ie mee en buiten kijkt hij steeds even om of ik er nog wel ben. Een Duitse herder in labradorpak. Waar ik ben, is Alfi. Hij zit waar ik zit en dan nog het liefst er bovenop. Meestal doen we net alsof dat niet mag, maar heel af en toe, als ik op de bank TV lig te kijken, klimt hij erbij. Hij zucht en ik ook, 40 kilo is zwaar. Ik hou van Nora en ik hou van Alfi, zoals je van zoet en van zout kunt houden, van zwart en van wit. Verschillend zijn ze. Dat had die vrouw wel goed gezien. Maar waar dat meewarige 'Ahhh gossss', nou toch voor was?

AFSCHEID VAN KISSY

Op 29 september hebben wij de moeilijke beslissing moeten nemen om onze oude moederhond Kissy in te laten slapen. Ze is 15,5 geworden! Ze was ons allerliefste maatje. We zullen haar missen.

Jac en Ineke van der Meer

Uitslag lezersonderzoek Ten Geleide

In de zomeruitgave van Ten Geleide vroegen wij u uw mening te geven over dit blad. U hebt in grote getale gereageerd, waarvoor wij u heel hartelijk danken. Het is belangrijk voor ons om te weten of u het blad waardeert en wat kan worden verbeterd of veranderd. De goede suggesties die sommige lezers deden, zullen door de redactie worden uitgewerkt. Uw algemene oordeel over Ten Geleide is zeer positief. Veel mensen gaven aan alles of bijna alles te lezen. Hoewel bijna de helft van de respondenten zegt een digitale versie van het blad niet af te wijzen, blijkt wel dat de meesten het heel jammer zouden vinden als de gedrukte versie niet meer op de mat zou vallen. De reden hiervoor is dat Ten Geleide vaak door het hele gezin wordt

gelezen en wordt doorgegeven aan familie en vrienden. Er waren zelfs mensen die aangaven het blad achter te laten bij de kapper of in de wachtruimte van de dierenarts. Een veel gedane suggestie was om een rubriek op te nemen voor puppypleeggezinnen. Omdat uit de respons van de enquête blijkt dat ook pleeggezinnen het blad intensief lezen, is dit een van de suggesties die wij zeker in overweging zullen nemen.

NOG ENKELE CIJFERS:

- De leeftijd van de respondenten ligt tussen de 15 en 77 jaar met een gemiddelde leeftijd van 50 jaar
- 24% is man en 76% vrouw
- 81% geeft aan alles in het blad te lezen
- Minder dan 0,5% zegt niets te lezen
- 81% preferereert de gedrukte versie
- 78% bewaart Ten Geleide, sommigen hebben zelfs nog alle nummers vanaf 1995
- 76% vindt dat het blad precies vaak genoeg verschijnt, 23% zou wel vaker per jaar een blad willen ontvangen en 1% vindt dat het te vaak verschijnt
- U geeft Ten Geleide een gemiddeld cijfer van 8,2

Opleiding van geleidehond als huwelijkscadeau

Van gastverslaggever en ambassadeur Joke Polak: vrijdag 9 september 2011. De trouwdag van Sytha en René. Dit stel heeft ervoor gekozen hun gasten om een bijdrage te vragen in de opleidingskosten van een door hen te sponsoren pup. Hoeveel moet je van dieren houden om een hond een opleiding tot en baan als blindengeleidehond te gunnen? En hoe sociaal moet je zijn om een ander de vrijheid en mobiliteit te geven die nodig zijn om in deze drukke maatschappij mee te kunnen draaien? Het is erg speciaal kers op de slagroomtaart dat ambassadeur zijn voor KNGF Geleidehonden toch al is. De kledingvoorschriften: herkenbaar en feestelijk. Lastig voor een jeansdrager zoals ik. Ik koos voor een zwart rokje, zwart T-shirt met strasssteentjes, een geleidehondje om de nek en een paars, glanzend

bloesjasje. Geleidehond Archie kreeg een grote tulen strik aan zijn tuig. Aan hem de belangrijke taak om het bruidspaar straks tijdens de plechtigheid de ringen te brengen. Ik had daarvoor een klein tasje aan zijn tuig bevestigd met daarin de ringen. De ambtenaar van de Burgerlijke Stand had Archie tot assistent benoemd. Toen na de toespraak het bruidspaar moest gaan staan, stond Archie ook op. 'Archie mag nog even gaan zitten' zei de ambtenaar. Hij heeft zijn werk uiteindelijk prima gedaan en de ringen keurig naar het bruidspaar gebracht. Het bruidspaar kreeg als cadeau een boekje met puppyfoto's van Preston, de door hen geadopteerde pup. Het was een drukke, maar leuke dag. En wat bestaan er toch ontzettend veel aardige mensen! Ik gun elke ambassadeur wel zo'n feestje.

Groet, Joke Polak en Archie

EEN HOND VOOR IEDER OOG

Mijn geleidehond Niño is helemaal ingeburgerd nu. Hij loopt door de buurt en op zijn routes alsof hij King of the Road is. Lady, onze border collie zou inmiddels een deel van zijn werk kunnen overnemen. Ik ga namelijk buiten Niño's normale werk om, iedere dag dik een uur met beide honden aan de wandel. Ik ben al meer dan 10 kilo kwijt, dus voor mij is het ook heel goed. De meeste dingen doet Lady na. Ik kan dus haast wel stellen dat ik - zoals voorbijgangers al eens opmerkten - voor ieder oog een geleidehond heb. 's Avonds snurkt Niño de schilderijen van de muur en overstemt hij, qua decibellen, met gemak de buurman op zijn beste dagen.

Groet, Peter Derkx, Helmond

Een pinguïn in dierenpark Emmen kijkt nergens meer van op. Maar geleidehond Loulou van Conny Gramser is wel een hele rare vogel.

Ieder kwartaal laten wij in de rubriek 'Hoe is het met...' een andere baas aan het woord over zijn of haar geleidehond. Deze keer vroegen we **Toni Zanda**:

HOE IS HET NU MET...?

Rana

Toni Zanda (29): 'Als je het ze nu zou vragen, dan zouden ze zeggen dat het heel goed

gaat. Maar toen ik een geleidehond ging aanvragen, waren er wel twijfels bij de begeleiding van de woonvorm waar ik woon. Of ik Rana wel goed zou kunnen verzorgen en of ik wel streng genoeg zou zijn. Dat zagen zij toen niet zo zitten. Gelukkig stonden mijn ouders achter me en ook iemand van Visio. Dat KNGF Geleidehonden vertrouwen in me had, gaf mij weer zelfvertrouwen. Ze hebben wel heel veel vragen gesteld, maar dat moet ook. Ze kunnen niet zomaar aan iedereen een geleidehond gaan afleveren. Rana is speciaal getraind om aan de rechterkant van mij te lopen. Ik heb een spasme aan mijn linkerarm, dus ik moet de beugel rechts vasthouden. Rana loopt aan de binnenkant en ik loop aan de straatkant. Het is voor haar daarom soms wat lastiger om in te schatten hoe we om een obstakel heen moeten lopen en ik moet opletten dat ik niet te dicht bij de stoep rand loop. Maar ze doet het zo goed. Ik ben echt trots op haar. We zijn een perfecte match, vind ik. Ze is een speelse, rustige hond met een heel zacht karakter. Ik hoef dus ook helemaal niet zo streng voor haar te zijn. En wat ik zo fijn vind, is dat ze heel goed met kinderen kan opschieten. Ik geef regelmatig voorlichting op scholen over blind zijn en over mijn geleidehond. Ik vind het belangrijk om aan anderen te vertellen hoe het is om blind te zijn en dat je daarom niet zielig bent. Het is niet omdat je blind bent, dat je daarom

Ras: labrador x golden retriever
Geboren: 1 november 2007
Fokgastgezin: Fam. Vorst, Leiderdorp
Moederhond: Voska
Vaderhond: Lee
Pleeggezin: Fam. Ferwerda, Leiderdorp

niets kan! Doordat Rana zo rustig is, is het voor mij gemakkelijk om haar mee te nemen. De kinderen kunnen haar aaien en knuffelen en ik kan laten zien wie zij is en wat ze voor me doet. Want dat ik nu zoveel kan, komt ook door Rana. Ik durf veel meer, reizen met de trein bijvoorbeeld. Zonder haar durf ik dat echt niet. De dag dat ik Rana voor het eerst zou ontmoeten vond ik wel super spannend. Je weet niet wat voor soort hond je krijgt, hoe ze zal reageren en hoe jij op haar reageert. Daar maakte ik me wel druk om. Maar toen ze binnenkwam, wist ik het gelijk. Met deze hond zou ik gelukkig worden.'

Samenwerkende zelfstandige instructeurs

Al geruime tijd werkt KNGF Geleidehonden samen met een aantal gerenommeerde, zelfstandige geleidehondeninstructeurs. Dit zal velen bekend zijn, maar niettemin blijkt dat er verwarring kan ontstaan als een van hen u belt voor een afspraak voor bijvoorbeeld een nazorgbezoek. Voor de duidelijkheid zetten we daarom de namen van alle instructeurs waarmee een samen-

werkingsverband bestaat voor u op een rijtje. Wordt u door een van hen benaderd, dan weet u dat zij in opdracht van KNGF Geleidehonden contact met u opnemen. Het gaat om de instructeurs:

- Ans L'abee en Evaline Koning van Geleidehondenopleiding Ans L'abee
- Peter Lasaroms
- Martine van Geel
- Brigitte van Gestel

Kees

Hoofdinstructeur Kees Tinga is gefascineerd door de geleidehond en zijn kleurrijke verleden. Al zo'n 20 jaar struint hij stad, land, markten en het internet af om zijn omvangrijke verzameling boeken, kaarten,

foto's en de bijhorende verhalen over de geleidehond nog verder uit te breiden. Zijn fascinatie is ook anderen niet ontgaan. Collega's van buitenlandse geleidehondenscholen met een al even rijke historie als KNGF Geleidehonden, sturen hem regelmatig historisch materiaal toe. En ook de marktkooplui van de Albert Cuyp en het Waterlooplein, waar Kees vaak rondstruint, wenken hem als zij iets interessants voor hem 'op de kop getikt' hebben. De verzameling is te mooi om verborgen te blijven. In de nieuwe column 'Kees' kiest hij daarom voortaan iedere Ten Geleide iets uit om te laten zien. Natuurlijk met bijbehorend verhaal.

DE OUDSTE GELEIDEHONDENSCHOOL

Vorig jaar heeft KNGF Geleidehonden haar 75-jarig jubileum mogen vieren. Het is prachtig dat je als organisatie mag terugkijken op zo'n rijke historie. Toch is KNGF Geleidehonden bij lange na niet de oudste geleidehondenschool. Een poosje geleden kreeg ik daar weer eens een bewijs van in handen. De afbeelding hiernaast is een foto van de oudste geleidehondenschool ter wereld. Ik kreeg de foto van een van mijn contacten uit Duitsland toegestuurd. De foto is genomen rond 1916. Uit het onderschrift blijkt dat het gaat om het opleidingsinstituut van de 'Duitse Vereniging van Reddingshonden'. Deze reddingshonden (in het Duits Sanitätshunde) werden hier opgeleid en tijdens de Eerste Wereldoorlog onder meer ingezet om gewonde soldaten in het veld of onder het puin op te sporen. Net als aan alles, was er tijdens de oorlog ook een tekort aan geschikte honden. Burgers werden daarom gevraagd om honden met een bepaald karakter en temperament af te staan, zodat deze opgeleid en ingezet konden worden voor het vaderland. Duitsland heeft gedurende de Eerste Wereldoorlog zo'n 30.000 van deze hulphonden ingezet.

liteit van visueel gehandicapten te vergroten, ontstaat bij hem het idee om honden te gaan trainen voor dit doel. De reddingshondenschool in Oldenburg werd hiervoor heringericht en zo was de eerste geleidehondenschool ter wereld geboren.

Toen ik deze foto voor het eerst onder ogen kreeg, viel mij de moderne en afwijkende uitvoering op. In ieder geval is het geen gebouw dat representatief is voor de bouwstijl van begin 20e eeuw. Mijn mening werd bevestigd, toen ik de afbeelding aan wat collega's liet zien. Zij hadden dezelfde gedachte als ik, namelijk dat dit gebouw lijkt op onze huidige kennel. Als je je realiseert dat ons kennelgebouw tot één van de modernste en meest hondvriendelijke van de wereld gerekend mag worden, deden de oprichters van 's werelds eerste geleidehondenschool het zo slecht nog niet. Wij weten nu dat zij toen al over de juiste inzichten beschikten en hun tijd ver vooruit waren

De school kreeg er een belangrijke taak bij, toen bleek dat duizenden soldaten blind terugkeerden van het front. Een arts, Gerhard Stalling, die deze soldaten behandelde, kwam er bij toeval achter dat honden ook geschikt kunnen zijn voor het geleiden van blinden. Net als hij met een blind geworden soldaat over het ziekenhuisterrein wandelt, wordt hij weggeroepen voor een spoedgeval. Hij laat de man achter met zijn eigen hond. Als hij terugkomt, blijkt overduidelijk dat de hond op de blinde man past. Omdat er in die tijd niet of nauwelijks hulpmiddelen voorhanden zijn om de mobi-

Rizzle

Romeo

Rooney

Roslin

Santo

Scarlet

Semmy

Sidney

Snoopy

Summer

Swizzle

Tibby

Tobias

Honden & SCHOOL

Tommy

Toyka

Trenta

Trix

Unity

Uno

Ursa

Uzzy

Verro

Vinoh

Wende

Yalou

